

ՎԻՐԳԻԼԻՈՍ

Մ Շ Ա Կ Ա Կ Ա Ն Ք

ԳԻՐՔ ԵՐՐՈՐԻ

(Շար. տես թզմ. 1922. էջ 237)

Պիտի քեզ ալ երգենք, ո՞վ մեծըդ Պայէս,
 Եւ քեզ հովիւըդ հոյառուն՝ Ուփրիսի,
 Եւ ձեզ զետեր Լիկէոսի 'ւանտառներ:
 Բոլոր երգերն որ կըրնային անըգբաղ
 Գեղերէ միտքերն՝ հրապարակուած են արդէն:
 Ո՞վ չի գիտեր Եւրոսթէոսը դըժպիհ,
 Կամ վատշուէր Բուսիրիսի բազմիւններն:
 Հիւստ մանուկ, Լետեան Դելոս, Հիպպոդամ,
 Եւ ձիախորիստ Պելոփոսը վեհ փողովոր ուսով,
 Որո՞ւ կը մնան անծանօթ՝ Նոր ճամբայ մ'են
 Պիտի փորձեմ, որ երկրէս վեր բարձրացած՝
 Բերնէ բերան թըռչիմ մարդոց՝ յաղթական:
 Ե՛ս առաջին՝ միայն թէ կեանքս բաւէ՝
 Պիտ՝ իջեցնեմ Մուսաներն հետս հայրենիք
 Գազաթներէն Առնեան. ես առաջին
 Պիտի բերեմ քեզի, Մանտուա, Իդումեան
 Արմաւենի, և կու՛ն տաճար մը կ'աղանձ
 Կանաչագեղ դաշտի մէջ՝ մօտս ուղիներուն,
 Ուր Մենկիոս ոլորներով յամրընթաց
 Կը մուրթի, և կը ծածկէ իր ափերն
 Եղէգնելով գողտրիկ. մէջտեղը կեսար
 Արմանացած՝ պիտի տաճարը բռնէ:
 Ես յաղթական և զերապան՝ ծուրացի
 Միրանիով, պիտի վարեմ ի պատի՛ւ
 Իրեն՝ զետի՛ն մօտ քառաձի հարիւր կառք:
 Թողած Ալփեսն ու Մուրթի անտառներն
 Հելլէնք բոլոր ինծի համար պիտի գան
 Կըռփամարտի և արշալի մըրցելու:
 Ես իսկ զըլուիսը զարդարած ձիթենույ
 Տերեւներով՝ պիտի բաշխեմ մըրցանակ:
 Ո՛ւր էր արդէն տանէի գէ՛պ ի տաճարն
 Հանդիսական պերճութիւններն, աչէի
 Յուրու՛ն զո՛ւն, ինծի թատրոնն երեսար
 Իր փոփոխուն դրուագներով, տեսնէի
 Ի՛նչպէս Բրիտանք կը վերցնեն ծիրանի
 Վարագայները նըկարէն: Տաճարին
 Դռներուն վրայ դրուագէի Գանգարենց
 Պատերազմներն սկսելու և սերտ փղոցներով
 Եւ քաջայպիթ Կուրիքիոսի գէնուգարչն:
 Հոն և Նիլոսն յորդախաղաց յորձնեառդ
 Դէպ ի կըրիւ, և նաւերու պըղինձն
 Կառուցուած վեր սիւները պերճ՝ հոյակապ,

Աւելցնէի սափական պարտուած
 Քաղաքանին, Նըպատ վանուած, և Պարթեն՝
 Ապաստան իր յետընդկրուկ նետերուն
 Եւ փախուտին, և զոյգ նըշան իր ձեռքով
 Ապշոպուած զոյգ թըշնամիէ զանազան,
 Եւ մէկ ծովէն միւսը պարտուած զոյգ սղզերն՝
 Յաղթանակի կառքին լըծուած կըրկնակի:
 Հոն պիտ՝ ըլլան նաեւ վէճեր Պարտուած
 Կենդանութիւյ, Աստաթական ազգատոհմ,
 Եւ Արմազդէն սերած զարմին անուններն.
 Եւ Տրոլս իրենց հայրն ու Կիւնթեանն Ապողոն,
 Որ Տրոլաղան կերտեց. Նախանձը դըժխեմ
 Պիտի սարսի ձիաղներէն, և Կոկիտ
 Գետը խոժոռ, և վիշապներն ոլորուն
 Իփոիոնի շուրջն, և անիւն ահագին
 Ուանպարտելի ապառաժ վէճը ժայռուտ:

Բայց մենք հիմա շարունակենք մեր ուղին
 Դէպ անտառներն անկողի յաւերճ հարսնեռուն,
 Քու անողբք հրամանաւոր, ո՞վ Մեկենաս:
 Ձի ձեռնարկեր միտքս առանց քեզ և ոչ մէկ
 Վըսեմ բանի, ուրեմն օ՛ն մի՛ յապաղեր.
 Մեզ կը կանչէ ահագնազոյ Կիթերոն,
 Մեզ կը կանչեն Տայիզետի բարակներն
 Ու ձիավարժ Եպիդարոսն. ու գոյիւնն
 Անտառներուն արձագանգէն կըրկնըւած
 Կը մըռնչէ: Սակայն ես քիչ տեսնէն
 Պիտի երգեմ հրաբորք մարտերը Կայսեր,
 Եւ իր անունն յաւերժացնեմ այնքան դար՝
 Որքան հետու է ինք ծնունդէն Տիթոնի:

Եթէ երբեք մէկն հիացած ոլիմպեան
 Յաղթանակին պարգեւներուն վրայ՝ ձիեր
 Սընուցանէ, կամ պի՛նդ եղներ՝ արօրի,
 Պէտք է մայրերն ընտրէ ամէն բանէ վեր:
 Աւագոյն է կողմ որ ունի դըժնէ աչք,
 Գլուխ անհեղեղ, գիրապարար պարանոց,
 Մորթը կզակէն մինչեւ երին կախուած վար,
 Կողերն անչափ երկայն, ամէն բան մեղի,
 Ութերն անգամ, և թաւամազ աղանջներ
 Իր հորափիտ եղջիրներուն ներքեւով:
 Պիտ՝ ընտրէի սպիտակաթայտն տակի,
 Որ սամեոնի դէմ՝ կ'ընդվզէ, և երբեմն
 Եղջիրներով կը սպառնայ, և դէժով
 Կը մօտենայ ցուլի, իսկ ինքն ուղղաբերձ,
 Կ'աւլէ պոչին ծայրով հետքերը քայլին:

Հասանի յարմար ամուսնութեան, տոկալո՛ւ
 Երկունքներու՝ չորրորդ ամէն կը սկսի
 Տասնէն առաջ կը դադրի. մի՛ւս տարիներն
 Յարմար չեն ո՛չ ծընունդի, ո՛չ արօրի:

Այն ատեն երբ առոյգ արբու՛նքը զւարթ
 Յորդէ զեղու, դուն արուններն արձակէ,

Եւ Աստղիկին զըրկէ հօտերըդ փութով,
Եւ հինին տեղ հասցուր զաւակ նորափթիթ:
Հէք մահացուաց կեանքին օրերը չըքնադ
Կ'անցնին վաղվադ. յետոյ ցաւերը կու գտն
Ու ծերութիւնն յոգնատրիւուր ու տաճանքն
Եւ ապշպուծիւն անողոք դառն մահուան:
Պիտ' ըլլան միշտ մայրեր' որոնց մարմիններն
Ուզես տորիշ մարմիններով փոփոխել:
Ուրեմն միշտ նորոգէ դուն, և զի առջոյ
Յետոյ չողբաս, կանխէ և մէն մի տարի
Նախիրիդ նոր նոր մանուկներ պատրաստէ:

Նոյնն է 'նտրութիւնն ալ ձիական պանարին.
Անոնց' զոր դուն զարմին իբր յոյս կը զատես'
Հիտմ' հասակնէն սկընսալ տար մեծ հոգ ու խնամ:
Մըտորուկն ազնիւ երկվարին ըսկիզբէն
Երբ դաշտ ելլէ' կը վարգի սօս' ուղղաբերձ,
Կը դնէ թեթեւ սքըրուքներ. ինք առաջին
Կը խիզախէ 'նամբուն մէջ, ինք առաջին
Կը քամահէ ըսպառնալից ալիքներն,
Ու կը նետուի դէպ ի կամուրջն անծանօթ,
Եւ իրեն շահգէր տարսափ սո'ւն սօսաւիւնն:
Ունի զլուին նուրբ, բարձր վիզ, սո'ւղ որովայն,
Գիրուկ գաւազ, և քաշալանշ կուրծքն արի
Կը յորանալ թանձրաթաղանթ թանձրամիտ:
Թոյր ընտիր' չէկն ու սխտակ, գորշն ու աշխէտ
Յոռեզոյն. ի'սկ և իսկ եթէ երբեք ան
Ձէնքի շաշին լըսէ հեռուստ, չի գիտեր
Հանգարտ կենալ, կը ցըցէ իր ականջներն
Եւ անգամները կը զոդան, ու քըթէն
Մըթերուած բոցը կը փըրքայ փոքնչիւով:
Իր թաւ բաշերը կը ճօճան վէտիվէտ,
Ու խաղալով կ'իյնան իր աջ ուսին վրայ,
Ու դէպ ի մէջը կ'երկընձան զոյգ ողունք,
Սալարըմբակ թաթուլն ի դոփ կը դափրէ
Ու կը թընգայ որոտաւորփա Սպապէս էր
Պոլիդէկիս Ամիկէանի շրուշակով
Նուաճուած նըժոյգը կիլլարոս, 'Ալլէսի
Կառքին ամուլն ու կառքը մեծն Աթիւլի,
Ջոր կը յիշեն բանաստեղծները հեղին.
Այսպէս և ինք Ջըրուանն երգ՝ ձրեցք բաշն
Իր ձիակերպ պարանոցէն, ամուսինն
Երբ վրայ հասաւ, 'առաւ փախուտն ու լիցոյց
Պելիոնի սարը խոխոզ խըրխինջով:

Այս իսկ երբ կամ հիւանդութեամբ ծանրացած,
Կամ տարիքով մեղի' կընատի, հեռացնուր
Տուենէն, և մի' ներեր անարգ ծերութեան:
Չի տաքնար ծերը կրակներէն Աստղիկին,
Եւ գուր ամուլ աշխատութեամբ կը հեկայ.
Ու թէ երբեք մըտնէ կորիւի այդ կրկնէսի,
Ինչպէս երբեմն հուր մը մեծ' բայց անգոր'
Յարգերու մէջ, կը մոլի գութ վայրապար:

Հետեւաբար անոնց հասակն ու հոգին
Նայէ դուն նախ, յատկութիւններն յետոյ միւս,
Եւ ծընողքին զարմն, և թէ ինչ ցաւ կը զգայ
Երբ պարտուի, յաղթանակի 'նչպիսի' փառք:
Չե'ս նըմարեր կառքերի երբ դուրս կը նետուին
Թողարանէն դէպ ի կըրկէս' կը լափեն
Դաշտը տրարչաւ ոստուկներով, երբ առոյգ
Հասակին յոյսը կ'արծարծի խիզախուն,
Եւ վախէն սիրտն անոնց ուժգին կը տրոփէ.
Հապուկ մըտրակը ձեռքերին' և ծըռած
Դէպ ի առաջ' սանձերը թոյլ կը թողուն.
Տաքցած անիւն եռանդնապտոյտ կը թըռչի.
Մերթ կը ծըռին, մերթ կը կանգնին, և կարծես
Կը թըռչին օդն ի վեր' տարուած հովերէն.
Ոչ հանգիստ' ոչ դադար երբեք. իսկ խարտեաշ
Փոշին ելեր ամպ ձեւացեր է մըրըկոտ.
Անոնք շուռէն հետեւորդաց' փըրփուրէն
Տամուկ բռնոր... փառքի սէրն այնքան է մեծ,
Եւ այնքան մեծ յաղթանակի հոգն ու տենչ:
(Շարժմակիլի) Թարգմ. Հ. Ա. ՂԱԶԻՎԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԻ ՓՈՓՐԻԿ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐ

— Լուրջ ճառ մը սկսիլ' ուժով փորձեալ
տուեցով:

— Մտիպուած ըլլալ ներկայացնել անձ
մը' որուն անունը չի յիշեր:

— Այն պահուն' յորում հարկ կ'ըլլայ
շտապել դէպ ի մեկնող շոգեկառքը' լսել
որ կը կանչուի կարեւոր անձէ մը:

— Փոխ ուզել բարեկամի մը հեծելա-
նիւր' և անմիջապէս զարնուիլ կառարգելին:

— Հասնիլ յանկարծ իր բարեկամին
բով' որ գիւղագնացութեան ելած է, և
տեսնել որ ան իր խոհարարը ճամբած է
ու կը սպասէ բժիշկին' իր տղոց համար:

— Սուր գնով մուտքի տոմսակ մը ձեռք
ձգել ներկայացումի մը համար, ամբողջ
իրկունը ուրիշ բան չտեսնելու' բայց եթէ
կոնական ու ճաղատ զլուիւր հսկայ ի մը' որ
իր առջև նստած է:

— Հայր ըլլալ շատ մը տեղի գաւազ-
ներու և լսել ուրիշներու ըսածները, թէ
ամէն կերպերնուն մէջ անոնք ճիշտ իրենց
հօր կը նմանին: